

MAQSUD SHAYXZODA VA NAVOIY IJODINING TADQIQI:
ADABIY-TANQIDIY MEROSGA NAZAR

Saminov Shohjahon Sharifjon o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti

“Siyosatshunoslik” yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola Maqsud Shayxzodaning Navoiy ijodini tadqiq qilish borasidagi faoliyatini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Unda Shayxzodaning Navoiy asarlari haqidagi boy bilimlari, uning ilmiy qarashlari va Navoiyning adabiy merosini yoritishga qo‘shgan hissasi ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, Shayxzodaning o‘z davrida Navoiyshunoslik fanining shakllanishiga qo‘shgan ulkan hissasi tahlil etiladi.

Kalit so‘zlar: Maqsud Shayxzoda, Navoiy, Navoiyshunoslik, adabiy tanqid, ilmiy tadqiqot.

ИЗУЧЕНИЕ МАКСУДА ШАЙХЗОДЫ И ТВОРЧЕСТВА НАВОИ:
ВЗГЛЯД НА ЛИТЕРАТУРНО-КРИТИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ

Аннотация: Данная статья посвящена анализу деятельности Максуда Шейхзаде по исследованию творчества Навои. В ней рассматриваются богатые знания Шейхзаде творчества Навои, его научные взгляды, его вклад в освещение литературного наследия Навои. Также анализируется большой вклад Шейхзаде в становление науки Навоиведения в его время.

Ключевые слова: Максуд Шейхзаде, Навои, навоийоведение, литературная критика, научные исследования.

THE STUDY OF MAKSUD SHAIKZODA AND NAVOYI'S CREATION:
A LOOK AT THE LITERARY-CRITICAL HERITAGE

Abstract: This article is devoted to the analysis of the activities of Maqsud Sheikhzadeh in researching the works of Navoi. It examines Sheikhzadeh's rich knowledge of Navoi's works, his scientific views, and his contribution to the illumination of Navoi's literary heritage. Also, Shaikhzada's great contribution to the formation of the science of Navoi studies during his time is analyzed.

Key words: Maqsud Sheikhzadeh, Navoi, Navoi studies, literary criticism, scientific research.

Kirish. O‘zbek adabiyotining yorqin siymolaridan biri Maqsud Shayxzoda nafaqat shoir va dramaturg sifatida, balki adabiy-tanqidiy merosni o‘rganishda ham

katta hissa qo‘shgan. Shayxzodaning Navoiy haqidagi ilmiy-tanqidiy maqolalari va tadqiqotlari o‘zbek Navoiyshunoslik fanining dastlabki taraqqiyoti uchun mustahkam asos bo‘lib xizmat qilgan. Uning Navoiyning adabiy merosiga bag‘ishlangan chuqur ilmiy izlanishlari va o‘z davridagi etakchi adabiyotshunoslar bilan hamkorligi bu yo‘nalishdagi ishlarga ulkan turtki bergan. Ushbu maqolada Shayxzodaning Navoiyshunoslikdagi o‘rni, uning ilmiy qarashlari va adabiy tanqidiy faoliyati atroflicha yoritiladi.

Asosiy qism. Maqsud Shayxzoda va Navoiyga qiziqishining shakllanishi

Maqsud Shayxzoda Navoiy ijodini o‘rganish ishlariga o‘zbek tilini puxta egallab, adabiyotning nazariy va amaliy asoslarini mukammal o‘zlashtirgandan so‘ng kirishgan. Shayxzoda 1930-yillarning oxirida Toshkent pedagogika institutiga kelgan va bu yerda Navoiyning 500 yillik yubileyiga tayyorgarlik ko‘rilayotgan davrda faoliyat olib borgan. U Navoiyning ijodiy merosi haqida chuqur fikrlari bilan nafaqat talabalarning, balki o‘qituvchilarning ham e‘tiborini o‘ziga qaratgan. Taniqli tilshunos Tesha Salimovning guvohligi Shayxzodaning ilmiy bilim va nazariy ko‘nikmalarining keng qamrovligini tasdiqlaydi.

Navoiy ijodini tadqiq qilishdagi ilmiy yondashuv

Shayxzoda o‘z ilmiy-tanqidiy faoliyatida Navoiy asarlaridagi mavzu va obrazlar tahliliga alohida e‘tibor qaratgan. 1938-1941-yillarda uning Navoiyga bag‘ishlangan qator maqolalari, jumladan, “Klassik adabiyotimizning ulug‘ siymosi”, “Navoiyda ayol obrazi”, “Navoiy – vatanparvar”, “Navoiy ijodida folklor motivlari” kabi ishlari e‘lon qilingan. U o‘z maqolalarida Navoiyning she‘riyati, poetikasi va davrning dolzarb masalalari bo‘yicha yangi qarashlarni ilgari surgan.

Navoiyshunoslikka qo‘shgan hissasi

Shayxzoda o‘z maqola va risolalari orqali Navoiyshunoslik fanining shakllanishida asosiy o‘rinlardan birini egalladi. U Navoiy ijodidagi vatanga muhabbat, ilm va ma‘rifatni tarannum etuvchi g‘oyalarni targ‘ib qilib, Navoiyshunoslik sohasida o‘z davri uchun yetakchi olimlardan biri bo‘lib yetishdi. Shu sababdan uning “Genial shoir” (1941) risolasi va boshqa ishlari bu sohaning dastlabki ilmiy manbalari sifatida e‘tirof etiladi.

Xulosa va takliflar: Maqsud Shayxzoda Navoiy ijodini o‘rganish orqali o‘zbek adabiy tanqidiga yangi nafas olib kirdi. Uning Navoiyshunoslikdagi ilmiy qarashlari va tadqiqotlari bu sohaning rivojlanishi uchun mustahkam poydevor yaratdi. Shayxzoda nafaqat ulug‘ shoirning ijodiy merosini yoritdi, balki uning ijodiy olami orqali o‘z davridagi yosh olimlarga va kelajak avlodlarga ilmiy manba bo‘lib xizmat qiluvchi asarlarni qoldirdi. Shu sababli Shayxzoda nafaqat shoir, balki Navoiyshunos sifatida ham o‘zbek ilm-fan tarixida alohida o‘rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Каримов Наим. Мақсуд Шайхзода. Тошкент: Фан, 2009.
2. Салимов Теша. “Навой ижоди ҳақида илк таҳлиллар”. Тошкент, 1941.
3. Шайхзода М. “Гениал шоир”. Тошкент: Ўқитувчилар нашриёти, 1941.